

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА КОНТРОЛУ ПОСЛОВАЊА БАНАКА

Одељење за специјалну контролу

**АНАЛИЗА ОДГОВОРА БАНАКА НА ДОСТАВЉЕНИ УПИТНИК
О АКТИВНОСТИМА БАНКЕ ИЗ ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА РИЗИКОМ
ОД ПРАЊА НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА
ЗА ПЕРИОД ЈУЛ – ДЕЦЕМБАР 2011. ГОДИНЕ**

Београд, 14. фебруар 2012. године

УВОД

Народна банка Србије је од 2006. године установила праксу посредног праћења активности банака у области управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма прибављањем информација и података од банака, на основу достављених упитника о активностима банке из области спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Упитник о активностима банке из области спречавања прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: Упитник) сачињава се полугодишње.

Основни циљеви сачињавања и анализе Упитника су:

- сагледавање тренутног стања у процесу идентификовања, мерења и управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма у целокупном банкарском систему,
- упућивање на примену установљених правила и принципа „Упознај свог клијента“,
- индиректно праћење развоја система управљања ризиком од прања новца и финансирања тероризма у целокупном банкарском систему,
- сагледавање слабих тачака и благовремено указивање банкама на потенцијалну изложеност ризику.

Питања у Упитнику груписана су у шест целина:

Део I. Општи подаци о банци

Део II. Активност банке

Део III. Подаци о странкама

Део IV. Подаци о трансакцијама

Део V. Достављање података Управи за спречавање прања новца

Део VI. Обука запослених

Имајући у виду да је анализа одговора по Упитнику настала на основу података које су банке доставиле Народној банци Србије, а не непосредним прикупљањем у самим банкама, могућа су извесна одступања и ови подаци имају само аналитички карактер.

За период јул – децембар 2011. године одговоре на Упитник су доставиле све банке (укупно њих 33).

I. ОПШТИ ПОДАЦИ О БАНЦИ

Према резултатима Упитника, банке успостављају пословни однос с клијентом на 4.043 локације, на основу разгранате мреже организационих јединица. Тако код 13 банака пословни однос може да се успостави на 50 локација, 13 банака спада у групу код којих се пословни однос може успоставити на 50 до 100 локација, код четири банке на преко 100 локација и код две банке на преко 200 локација. Клијент може извршити готовинску трансакцију на 3.660 локација, при чему 14 банака спада у групу оних које имају до 50 таквих локација, 11 банака је у групи које имају од 50 до 100 таквих локација, пет банака има преко 100, а три банке преко 200 таквих локација. Поред поменутог броја локација на којима се налазе организационе јединице, 15 банака послове обавља и на издвојеним шалтерским местима, тако да је клијентима омогућено да на још више локација изврше готовинске трансакције.

Укупан број запослених у банкарском сектору износи 29.333. На основу анализе кретања броја запослених, закључено је да је и у другом полуугодишту 2011. године настављена тенденција смањења броја запослених, тако да је крајем 2011. године 601 радник мање у односу на податак који су банке доставиле по Упитнику за прво полуугодиште те године. Од укупног броја банака, њих 13 запошљава до 500 радника, 12 између 500 и 1.000, седам између 1.000 и 2000 и две банке преко 3.000 радника.

На нивоу целог банкарског сектора, просечан број клијената банака по запосленом на дан износи 468, док је број обављених безготовинских и готовинских трансакција по запосленом у периоду јул – децембар 2011. године 10.665.

Да би се адекватно управљало ризиком од прања новца и финансирања тероризма у условима развијене организационе мреже, и с тим у вези броја радника који непосредно или посредно учествују у функционисању банке, потребно је предузети велики обим послова који се тичу спровођења радњи и мера за откривање и спречавање прања новца и финансирања тероризма, које је банка као обвезник Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма (у даљем тексту: Закон) дужна да предузме.

II. АКТИВНОСТ БАНКЕ

1. Према одговорима наведеним у Упитницима, све банке имају именована овлашћена лица и заменике којима је обезбеђена сарадња са осталим организационим јединицама, усвојиле су процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма и усагласиле их са изменама Закона и израдиле анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма у складу са

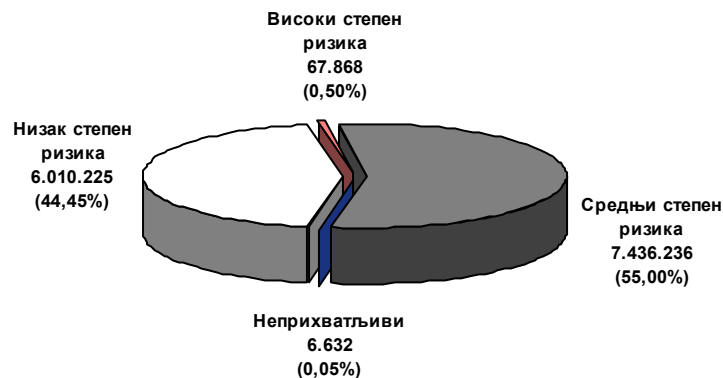
Одлуком о смерницама за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма које је донела Народна банка Србије.

Да би процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма имале адекватну примену у пракси, банке су усвојиле велики број додатних унутрашњих аката (правилници, инструкције, технолошка и радна упутства).

2. Класификацију клијената према степену изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма извршила је у потпуности 31 банка, док две банке тај поступак нису завршиле у целини. Према одговорима на Упитник, банке су од укупно 13.738.345 клијената извршиле класификацију 13.521.661 клијената, или њих 98,42%. Једанаест банака је више од 83% својих клијената сврстало у категорију ниског ризика, док је њих 18 највећи број клијената (више од 72%) сврстало у категорију средњег ризика. У зависности од степена изложености странке ризику од прања новца и финансирања тероризма, банке су класификовале своје клијенте на три (низак, средњи и висок) или више нивоа ризика (веома нискоризични, без ризика, прихватљив, умерен, нормалан, ризичан, нижи средњи, средњи, средњи виши, високо и веома високоризичан, неприхватљив) – ради лакшег праћења странака и њиховог пословања при управљању ризиком од прања новца и финансирања тероризма.

Графикон 1

Структура странака у банкарском систему сврстаних по степену ризика са стањем у децембру 2011. године

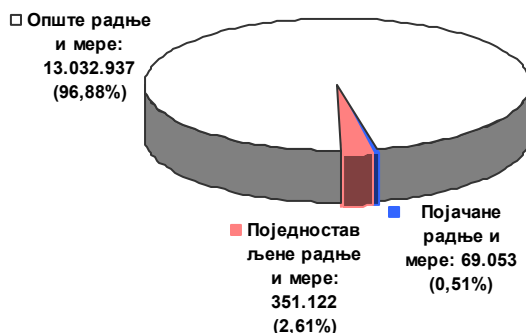

Сагласно Закону, банке су дужне да примењују опште, поједностављене или појачане радње и мере познавања и праћења странке. На основу анализе одговора из Упитника закључује се да банке, и поред тога што су од укупно 13.521.661 класификованог клијента у нискоризичну групу сврстале преко шест милиона својих клијената, поједностављене радње и мере познавања и праћења странке примењују на свега 351.122 клијента, или тек њих 5,84%. Од укупног броја клијената на које се примењују поједностављене радње и мере познавања и праћења, на само три

банке се односи 342.601 клијент, а све остале банке их примењују на 7.994 клијента. Седам банака које су део својих клијената сврстале у нискоризичну групу нису примењивале поједностављене мере познавања и праћења странке. Достављени подаци даље показују да 16 банака на све своје клијенте које су класификовале у групу нискоризичних примењује поједностављене радње и мере познавања и праћења странке, седам банака ове мере уопште не примењује, док њих осам то чини само за мали део клијената из групе нискоризичних.

Графикон 2

**Структура странака у банкарском систему
сврстаних по примењеним радњама и мерама
праћења са стањем
у децембру 2011. године**

Према графикону 2, на нивоу целог банкарског сектора опште радње и мере банке примењују код 96,88% клијената, и то без обзира на то да ли су они сврстани у ниско или средње ризичну групу, поједностављене радње и мере примењују код 2,61% клијената, док се појачане радње и мере примењују код 0,51% клијената класификованих као клијенти високог степена ризика. Једна банка се изјаснила да уопште не примењује појачане радње и мере познавања и праћења странке иако је клијенте сврстала у групу високоризичних. Проценат примене поједностављених радњи и мера праћења и познавања странке повећао се у односу на прво полугодиште текуће године (када је износио 0,22%), што је последица измењеног прописа који предвиђа да банка може да изврши поједностављене радње и мере познавања и праћења странке и у случајевима када процени да, због природе пословног односа, облика и начина вршења трансакција, пословног профила странке, односно других околности повезаних са странком, постоји незнатан или низак степен ризика за прање новца или финансирање тероризма.

3. На постављено питање у Упитнику да ли су својим унутрашњим актима предвиделе учесталост праћења клијената сходно нивоу ризика у који су сврстани, све банке, осим једне, одговориле су потврдно. У одговору на питање којим се од банке тражило да наведе период праћења клијената, око једне трећине банака навело је да периоди у којима прате клијенте зависе

од нивоа ризика. Међутим, одговори појединих банака односили су се само на период у коме се прате високоризични клијенти, ситуације у којима се врши провера клијента независно од периода или се провера везује за обављање готовинских трансакција преко 15.000 евра итд.

Већина банака (њих 31) потврдила је да су својим интерним актима предвиделе учесталост праћења трансакција које врше клијенти који су сврстани у категорију с највишим ризиком.

4. Период праћења међусобно повезаних готовинских трансакција својим интерним актима предвидела је 31 банка.

5. Све банке прекидају пословни однос с клијентом због немогућности спровођења радњи и мера познавања и праћења странке, тако да је у другој половини 2011. године 12 банака прекинуло пословни однос са 8.365 клијената. Од тог броја, две банке су раскинуле пословни однос са 7.705 клијената (или 92,11% укупног броја раскинутих односа), а преосталих десет банака раскинуло је 660 пословних односа.

6. У периоду на који се Упитник односи, пет банака је у девет случајева одбило понуду за успостављање пословног односа, као и за извршење трансакције, због немогућности извршења радњи и мера познавања и праћења странке. Тридесет банака се изјаснило да сачињава службену белешку у писменој форми и да разматра да ли постоје основи сумње да је реч о прању новца или финансирању тероризма у случајевима када одбије понуду за успостављање пословног односа или извршење трансакције.

7. Према достављеним одговорима из Упитника, седам банака је вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке поверило трећем лицу и на овај начин прибавило податке и документацију за 133 странке.

8. Банке су се изјасниле да нису имале захтеве за отварање анонимних рачуна, штедних књижица на шифру или доносиоца и др. ради прикривања идентитета странке.

9. Све банке поседују информациони систем који препознаје готовинске трансакције чија је вредност једнака или прелази износ од 15.000 евра. Само једна банка још не поседује информациони систем који препознаје међусобно повезане готовинске трансакције истог клијента чија је укупна вредност једнака или прелази износ од 15.000 евра, а њихову идентификацију врши комбинацијом упита из система и мануелном претрагом.

Према добијеним одговорима, четири банке повезане трансакције прате у току једног дана, 11 банака у периоду од три до 15 дана, док код осталих постоји могућност да се међусобно повезане трансакције прате у периодима који нису ограничени, а зависе од врсте трансакције, евентуалне сумње итд. На тај начин банке су знатно унапредиле систем праћења готовинских трансакција, што се у условима њиховог великог броја по запосленом на нивоу банкарског сектора и количине

готовог новца која циркулише у том сектору може сматрати значајним са становишта смањивања ризика од прања новца и финансирања тероризма.

10. Према добијеним одговорима, 22 банке су навеле да користе посебан софтвер за препознавање сумњивих трансакција или лица. У овом Упитнику, банке су се изјасниле које су индикаторе с Листе за препознавање сумњивих трансакција за банке и Листе индикатора у вези с финансирањем тероризма, које су објављене на сајту Управе за спречавање прања новца (у даљем тексту: Управа), укључиле у тај софтвер. Такође, банке су навеле и друге (сопствене) индикаторе које су укључиле у софтвер за препознавање сумњивих трансакција или лица.

У следећем прегледу може се видети колико су индикатора објављених на сајту Управе те 22 банке укључиле у свој софтвер:

Број укључених индикатора за банке	Број банака
до 5	7
5 – 10	5
10 – 15	2
15 – 20	3
20 – 25	4

Према подацима из Упитника, 13 банака се изјаснило да је у свој софтвер укључило и индикаторе за препознавање сумњивих трансакција у вези с финансирањем тероризма у следећем броју:

Број укључених индикатора у вези с финансирањем тероризма	Број банака
1	7
2	3
3	2
4	1
6	1

Индикатори које су банке у највећем броју укључиле у свој софтвер за препознавање сумњивих трансакција наведени су у листама које следе:

Листа индикатора које су банке најчешће укључиле у свој софтвер за препознавање сумњивих трансакција

<u>Индикатор</u>	<u>Број банака</u>
Више повезаних готовинских трансакција у износима мањим од износа предвиђеног за пријављивање готовинских трансакција на основу Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, које укупно прелазе наведени износ, ако су у несагласности са уобичајеним пословањем клијента	19
Полагања или подизања готовине у износима нешто нижим од износа прописаног за пријављивање по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма	17
Клијент врши готовинске уплате на рачун свог предузећа са сврхом плаћања „позајмица оснивача” или „повећање оснивачког улога”	15
Налогодавац или корисник дознаке је држављанин земље у којој се не примењују прописи из области спречавања прања новца и финансирања тероризма или се налази на консолидованој листи Комитета за санкције на основу Резолуције 1267 Савета безбедности Уједињених нација. Листа тих земаља налази се на сајту Управе за спречавање прања новца. Листа Уједињених нација може се наћи на http://www.un.org/Docs/sc/committees/1267/1267ListEng.htm	16
Полагање већег износа готовине као депозита за добијање кредита, а потом неочекивани захтев клијента да кредит отплати пре рока	12

Листа индикатора у вези с финансирањем тероризма које су банке најчешће укључиле у свој софтвер за препознавање сумњивих трансакција

<u>Индикатор</u>	<u>Број банака</u>
Једно лице отвара већи број рачуна и увећава депозит учесталим полагањем малих износа на начин који је у нескладу са економским профилем странке	6
Лице захтева да се средства депонују на више рачуна или да се пребаце на више рачуна у иностранству	5
Велики број лица овлашћен је за располагање средствима по рачуну иако међу њима нема никакве очигледне повезаности (породичне или пословне)	4
Коришћење рачуна непрофитних организација или комерцијалног/личног рачуна ради трансфера средстава примаоцима у иностранству у кратком временском периоду	3

Банке су потврдиле да су у свој софтвер укључиле и знатан број сопствених индикатора за препознавање сумњивих трансакција или лица, као и да су за препознавање сумњивих трансакција и лица креирале сопствене прегледе.

Као друге индикаторе укључене у софтвер, банке најчешће наводе оне који се не могу везати за индикатор с листе, већ су модификовани и прилагођени једноставнијој примени. Поједине индикаторе банке су формулисале на основу досадашњег искуства у праћењу пословања странака и на посредан начин указале у којој се мери оне ангажују на пословима спречавања прања новца и финансирања тероризма. Управо ти специфични индикатори су, својом оригиналношћу, поједине банке издвојили по приступу управљању ризиком од прања новца и финансирања тероризма.

11. У обухваћеном периоду, 28 банака је вршило унутрашњу контролу послова откривања и спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма, при чему су неправилности утврђене код 24 банке. Најчешћи налази те контроле односе се на неадекватну документацију или недостатак прописане документације код успостављања пословне сарадње с клијентом, неприбављање документације о крајњим власницима, односно управљачима правних лица, неоверавање копије документације од стране радника, неажурирани подаци о клијентима у систему банке, непотпуну или неправилно извршену класификацију клијената по степену изложености ризику, неадекватно праћење усаглашености очекиваног и оствареног обима пословања странке, недовољну сарадњу са овлашћеним лицем/замеником у достављању белешки итд. Све банке које су својим унутрашњим контролама утврдиле неправилности предузеле су мере за њихово отклањање.

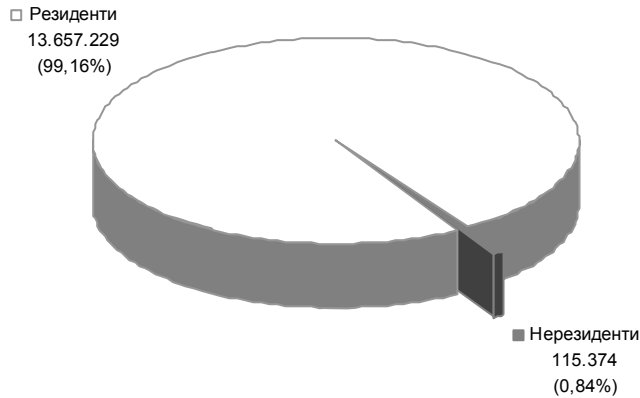
III. ПОДАЦИ О СТРАНКАМА

Преглед клијената у банкарском сектору по броју и врсти (резидент/нерезидент, правна/физичка лица) у децембру 2011. године, на основу података из Упитника, приказан је у графиконима од броја 3 до 5.

Графикон 3 представља структуру странака по статусу резидентности у целокупном банкарском сектору у децембру 2011.

Графикон 3

**Структура странака у банкарском сектору
у другој половини 2011. године**

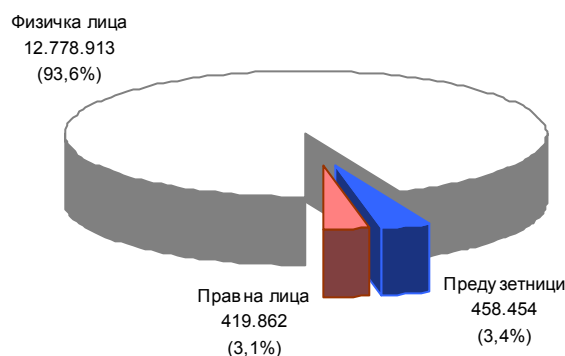

Клијенти нерезиденти чине, слично претходно посматраним периодима, приближно 1% укупног броја странака и они представљају групу странака која банку излаже повећаном ризику од прања новца и финансирања тероризма.

У укупном броју резидената, и даље је највећи број физичких лица и тај број је у односу на претходни период већи за 4,75%. Број резидената правних лица и физичких лица која обављају делатност мањи је за око 0,5% него у првом полуугодишту 2011, али ове промене нису битно утицале на структуру која је приказана у Графикону 4.

Графикон 4

**Структура странака резидената у банкарском
сектору са стањем у децембру 2011. године**

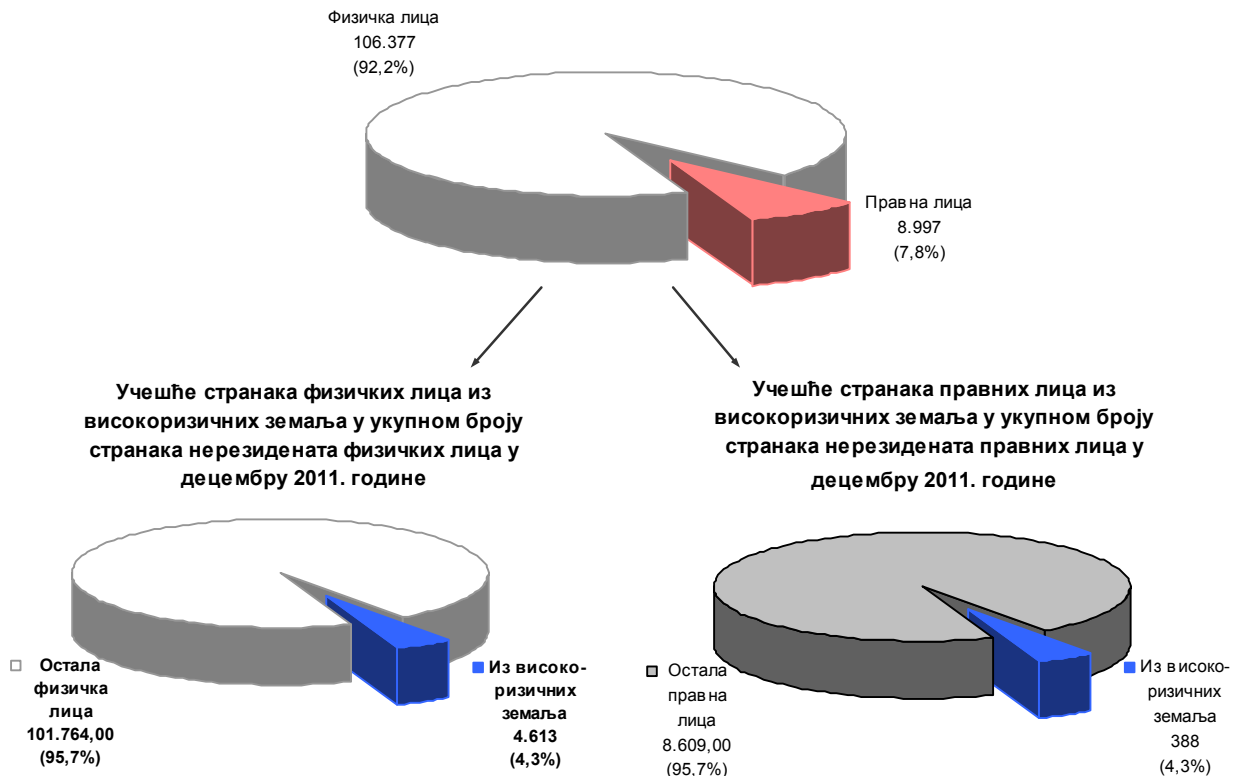

Број клијената нерезидената физичких лица већи је за 5,26% у односу на претходно посматрани период (јануар – јун 2011), док је број правних лица нерезидената повећан за 1,40%. Графикон 5 представља структуру странака нерезидената у банкарском сектору, која, и поред наведених промена, није знатно промењена у односу на прво полуугодиште 2011.

На истом графикону приказан је удео странака из високоризичних земаља у укупном броју странака нерезидената. Физичка и правна лица из високоризичних земаља чине 4,3% укупног броја странака нерезидената физичких, односно правних лица. Из тога произлази закључак да би, сагласно смерницама, преко 4.600 физичких лица нерезидената и око 400 правних лица нерезидената по овом основу требало бити сврстано у групу високоризичних клијената.

Графикон 5

Структура странака нерезидената у банкарском сектору у децембру 2011. године

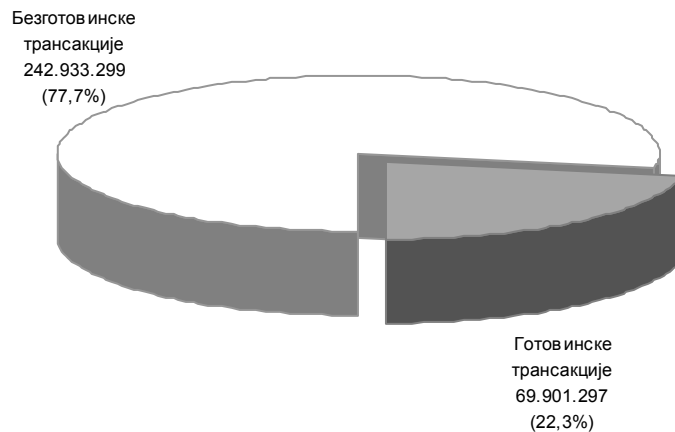
IV. ПОДАЦИ О ТРАНСАКЦИЈАМА

У посматраном периоду банке су обавиле 242.933.299 безготовинских трансакција, што је у односу на претходни период више за 7,87%. Број готовинских трансакција који је обављен на нивоу банкарског сектора нижи је за значајних 14,42% него у претходном периоду, а њихово учешће у укупном броју трансакција износи 22,3% (у претходном периоду 26,60%). У графикону ба дат је преглед извршених безготовинских и готовинских трансакција за период од другог полугодишта 2009. до другог полугодишта 2011. године, Из њега се може видети да су у другом

полугодишту 2011. банке обавиле најмањи број готовинских трансакција, што се са становишта процене ризика од прања новца и финансирања тероризма може оценити као позитиван тренд.

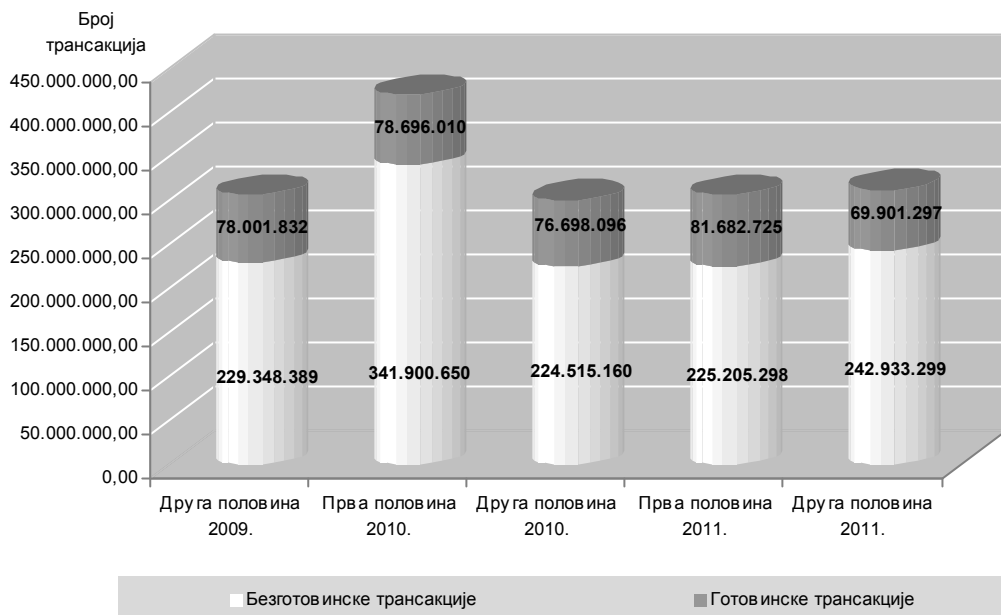
Графикон 6

Структура извршених трансакција у банкарском сектору у другој половини 2011. године

Графикон 6а

Структура извршених трансакција у банкарском сектору по периодима

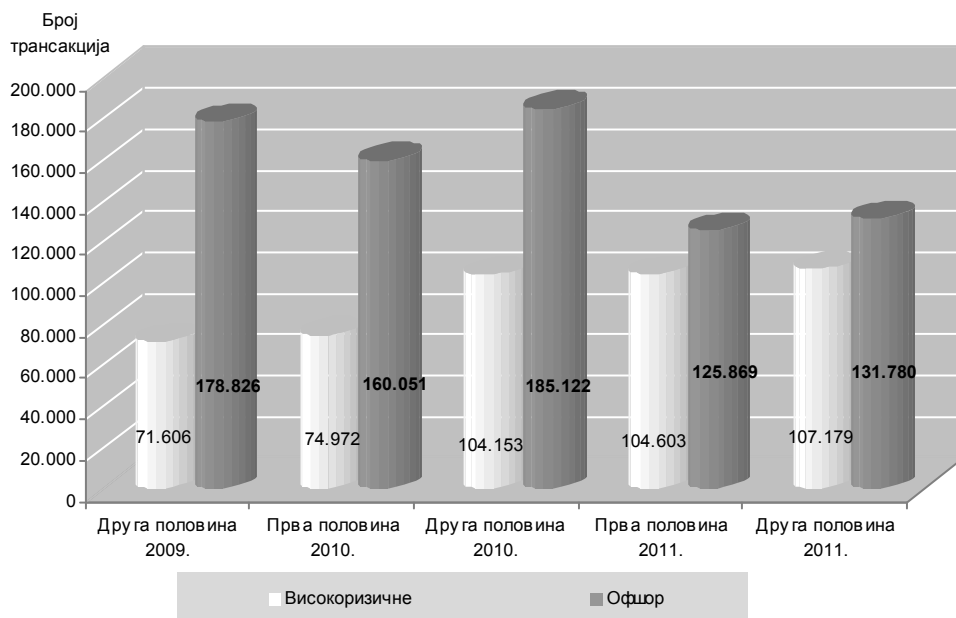
Банке су, према достављеним одговорима, извршиле 450.361 готовинску трансакцију у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности, што чини 0,64% укупно обављених готовинских трансакција. Од укупног броја ових трансакција, на само једну банку отпада 44,32%,

што значи да су све остале банке обавиле 250.768 готовинских трансакција, у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности.

С клијентима из високоризичних географских подручја извршено је, у посматраном периоду, 107.179 трансакција, а с клијентима из офшор географских подручја 131.780 трансакција. Број обављених трансакција с клијентима из високоризичних подручја већ трећи извештајни период се одржава на готово истом нивоу, док је број обављених трансакција с клијентима из офшор географских подручја већи за 4,70% у односу на прво полугодиште 2011.

Графикон 7

Кретање извршених трансакција с клијентима из високоризичних и офшор подручја по периодима

V. ДОСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА УПРАВИ

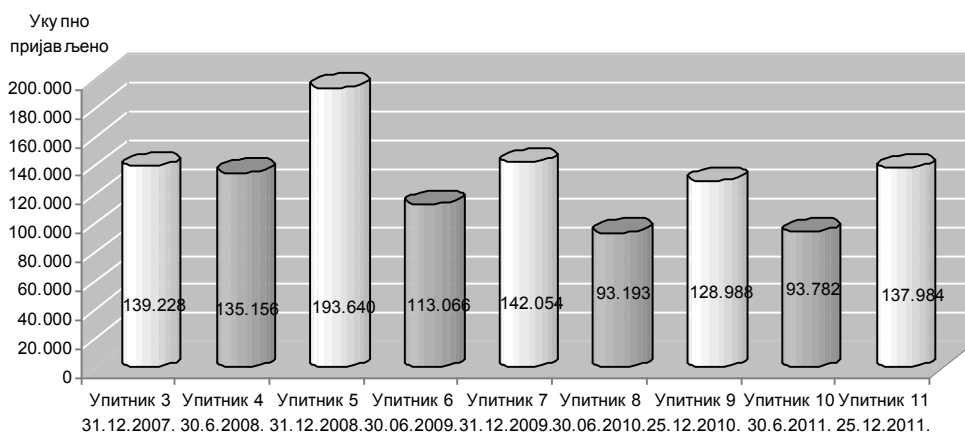
1. Број пријављених готовинских трансакција чија је вредност једнака износу од 15.000 евра или више, обрачунато по средњем курсу Народне банке Србије на дан вршења трансакције, у последњем посматраном периоду износи 137.984 (графикон 8). Пропис је стриктно регулисао да банка није у обавези да Управи пријави готовинске трансакције у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности које обаве клијенти јавна предузећа, директни и индиректни корисници буџетских средстава, као и странке за које се, у складу са Законом, примењују поједностављене мере познавања и праћења, или готовинске трансакције којима се врши пренос новца с једног рачуна странке на други ако су отворени код исте банке,

замена новца на рачуну странке за другу валуту а новац остаје на рачуну код банке, орочавање новца на рачуну странке или реорочавање. Тако је број трансакција пријављен Управи знатно мањи од поменутог броја укупно обављених готовинских трансакција у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности.

Број наведених пријављених готовинских трансакција у износу од 15.000 евра или више у динарској противвредности је за 6,97% већи у односу на исти период 2010. године.

Графикон 8

**Преглед броја готовинских трансакција ≥ 15.000 евра пријављених
Управи за спречавање прања новца по периодима**

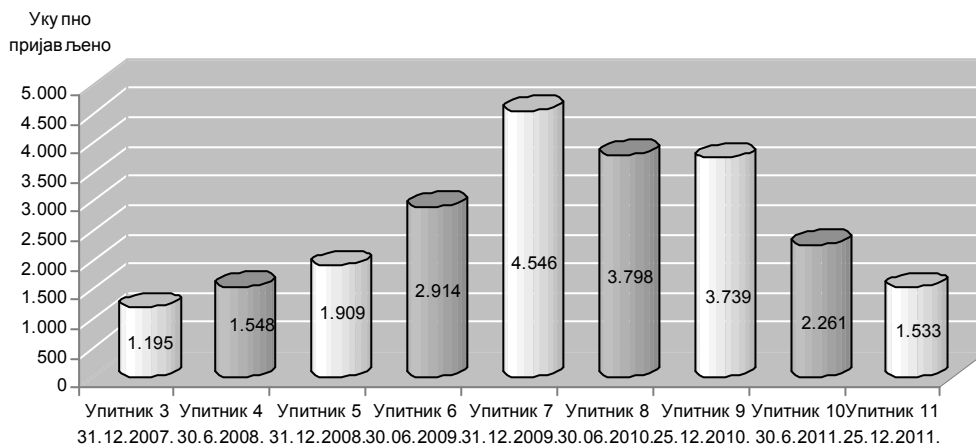

2. Банке су у другом полугодишту 2011. године пријавиле Управи 1.533 трансакције на које су индикатори за препознавање сумњивих трансакција указивали да постоје разлози за сумњу (у даљем тексту: сумњиве трансакције), што је мање за трећину у односу на резултате добијене из претходног Упитника (Графикон 9). Број сумњивих трансакција које су банке пријавиле Управи у целој 2011. години преполовљен је у односу на целу 2010. Посматрано појединачно, пет банака је пријавило знатно мањи број сумњивих трансакција. У овом периоду нема тако великих осцилација у погледу броја пријављених сумњивих трансакција по банкама. Тако су банке у првом полугодишту 2011. Управи пријавиле најмање две, а највише 655 сумњивих трансакција. У посматраном периоду, банке су пријавиле најмање две, а највише 219 сумњивих трансакција, или шест банака је пријавило до десет трансакција, три банке преко 100 и једна банка преко 200, при чему свакако треба имати у виду величину банке, структуру клијената и сложеност обављања трансакција при процени да ли је реч о великом или малом броју пријављених сумњивих трансакција.

На основу достављених података може се закључити да банке већу пажњу посвећују прикупљању релевантних информација које указују на сумњу у поједину трансакцију и њиховој квалитетној анализи.

Графикон 9

**Преглед броја сумњивих трансакција пријављених
Управи за спречавање прања новца по периодима**

Десет најчешћих разлога за сумњу због којих су банке Управи пријављивале трансакције у посматраном периоду су:

- 1) Трансакције које су службеници банке на основу свог знања и искуства окарактерисали као неуобичајене (814).
- 2) Више повезаних готовинских трансакција у износима мањим од износа предвиђеног за пријављивање готовинских трансакција на основу Закона које укупно прелазе наведени износ, ако су у несагласности са уобичајеним пословањем клијента (249).
- 3) Клијент врши готовинске уплате на рачун свог предузећа са сврхом плаћања „позајмица оснивача” или „повећање оснивачког улога” (175).
- 4) Полагања или подизања готовине у износима нешто нижим од износа прописаног за пријављивање по Закону (156).
- 5) Трансакције између приватног и пословног рачуна предузећа које не указују на јасну економску оправданост (143).
- 6) Полагања или исплате већих износа ефективног новца (у домаћој или страниј валути) који знатно одступају од уобичајених трансакција клијента јер нису у

складу с приходима или статусом клијента, посебно уколико су трансакције нетипичне за пословну активност клијента (142).

- 7) Учестали трансфери странке на велике и заокружене износе (118).
- 8) Већи број очигледно неповезаних лица уплаћује средства на рачун клијента која он одмах подиже или даје налог банци да се средства пренесу на други рачун или одобре рачунима неких других лица, посебно у случајевима када се уочи да за такве трансакције не постоји рационално објашњење и економска оправданост (83).
- 9) Трансакције које укључују више посредника или већи број рачуна, нарочито ако су учесници таквих комплексних трансакција из земаља у којима се не примењују стандарди у области спречавања прања новца и финансирања тероризма или из земаља у којима су на снази строги прописи о поверљивости и тајности банкарских и пословних података. Листа тих земаља, сачињена на основу података релевантних међународних организација и података којима располаже Управа, објављена је на сајту Управе за спречавање прања новца (63).
- 10) Налогодавац или корисник дознаке је држављанин земље у којој се не примењују прописи из области спречавања прања новца и финансирања тероризма, или се налази на консолидованој листи Комитета за санкције на основу Резолуције 1267 Савета безбедности Уједињених нација. Листа тих земаља налази се на сајту Управе за спречавање прања новца. Листа Уједињених нација може се наћи на:
<http://www.un.org/Docs/sc/committees/1267/1267ListEng.htm>

3. У периоду који је обухваћен Упитником, 13 банака је привремено обуставило извршење 57 трансакција, од чега се 33 трансакције односе на само једну банку.

4. Према подацима наведеним у Упитнику, запослени у банци су доставили овлашћеном лицу 1.149 интерних извештаја у случајевима када су посумњали да у вези с клијентом или његовом трансакцијом постоји ризик од прања новца и финансирања тероризма. При том су се четири банке изјасниле да њихови запослени у другом полугодишту 2011. нису достављали интерне извештаје, код 14 банака је достављено до десет интерних извештаја, док су запослени осталих банака указали на знатно више клијената и трансакција за које постоји сумња од прања новца и финансирања тероризма и о томе саставили и овлашћеном лицу доставили око 100 интерних извештаја.

Од укупног броја интерних извештаја које су запослени доставили овлашћеном лицу, за 626 клијената, или 54,48%, овлашћено лице у банци је проценило да није у питању прање новца или финансирање тероризма, те подаци нису достављени Управи.

Пет банака у периоду који обухвата Упитник није сачинило ниједну службену белешку о неуобичајеним трансакцијама сходно члану 29б став 2. Закона.

VI. ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ

Према одговорима датим у Упитнику, послове у вези с трансакцијама непосредно обавља укупно 16.507 запослених. Све банке су израдиле програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених који обављају послове спречавања и откривање прања новца и финансирања тероризма и прилагодиле га њиховим позицијама у банци.

Банке обуку запослених обављају према годишњем плану и програму. Код највећег броја банака обука се врши најмање једном годишње, и периодично по потреби, приликом пријема нових радника, у зависности од измена законске и интерне регулативе итд., док трећина банака обуку организује два пута годишње и чешће, а једна банка чак и месечно. Да се обуци радника придаје велики значај говори усвајање и развој нових, ефикаснијих начина стручног оспособљавања. Обуку најчешће врше овлашћена лица и њихови заменици, обучени руководиоци организационих јединица и запослени одељења за контролу усклађености пословања презентацијама у тренинг центрима, интерактивним тренинзима, путем E-learning апликација, презентација у power point-у, телефоном, објавама на локалној мрежи, путем екстерних семинара, предавања, упознавања с новим трендовима у покушајима прања новца и финансирања тероризма. Запосленима су на интранет страницама банака доступна сва упутства из те области, законска регулатива, а, по потреби, користи се и електронска пошта да би се организациони делови обавестили о обавезама у вези са спречавањем прања новца и финансирања тероризма.

Све банке су одговориле да су сви запослени који непосредно обављају послове у вези с клијентима и трансакцијама до сада прошли обуку, а провера њиховог знања обавља се најмање једном годишње или приликом спровођења било ког вида обуке више пута у току године. Банке су такође упознале своје запослене с последицама непримењивања закона и процедура и с налазима контроле.

* * *

Идентификовање, мерење и управљање ризиком од прања новца и финансирања тероризма у целокупном банкарском систему је на прилично задовољавајућем нивоу, али треба истаћи да и даље постоји знатна разлика у степену управљања овим ризиком посматрано по банкама појединачно.

Све банке углавном поштују правила и примењују принцип „Упознај свог клијента“. Такође, све оне посвећују дужну пажњу обуци, пре свега запослених који су у непосредном контакту са

странкама или учествују у обављању трансакција и исказују изразите напоре на организовању унутрашње контроле послова спречавања прања новца и финансирања тероризма. Софтверска решења за идентификацију готовинских трансакција у вредности једнакој 15.000 евра или већој унапређена су и поседују их све банке и све оне, изузев једне, аутоматизовале су и процес којим се идентификује више међусобно повезаних готовинских трансакција чија укупна вредност износи 15.000 евра или више, што свакако доприноси смањењу ризика од прања новца и финансирања тероризма на нивоу целокупног банкарског сектора.

Одговори који се односе на класификацију клијената према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма и одговори који се односе на примену радњи и мера познавања и праћења странке у зависности од нивоа процењеног ризика – указују на то да је код извесног броја банака неопходна даља анализа ових послова и унапређење интерних аката који регулишу ове области.

Будући да су се 22 банке изјасниле да имају софтвер за препознавање сумњивих трансакција уз примену одређеног броја индикатора, потребно је додатно напредовање у овој области како би све банке имале овакве софтвере. Иако је пажња при анализи клијената и трансакција са становишта примене индикатора за препознавање сумњивих трансакција и лица повећана код великог броја банака – што је допринело смањењу броја пријављених сумњивих трансакција и лица Управи – односно повећању броја сачињених белешки – укључивање листе индикатора за препознавање сумњивих трансакција у вези са финансирањем тероризма је још увек на ниском нивоу. Стога је неопходно уложити појачане напоре на препознавању сумњивих трансакција и у области спречавања прања новца и у области спречавања финансирања тероризма.